

Intressebevakning redan i 120 år till förmån för bageri- och konditoriföretag

Den 17 mars har det gått 120 år sedan Finlands Bageriförbundet grundades. Förbundet grundades i syfte att vara en gemensam beskyddare och intressebevakare för utövare av bageri- och konditoriycket. I bakgrunden till grundandet låg ett förslag om bagerilag som utfärdades 1899. Den begränsade mängden nattarbete och arbetstid per dygn. Förbundets stadgar antogs av kejserliga senaten för Finland den 7 oktober 1901 (mer om förbundets historia längre fram s 20–23).

Sedan Bageriförbundet grundades har dess avsikt varit att som ett allmännyttigt samfund verka som en gemensam intressebevakare i frågor gemensamma för förbundets alla medlemsföretag i olika storleksklasser. Förbundets avsikt är alltså inte att endast verka för att förbättra förbundets största och framgångsrikaste företags intressen och inte att endast driva intressen i till exempel de företag som representeras av personer som sitter i förbundets styrelse. Själv tror jag att detta tänkesätt är en väsentlig orsak till att Bageriförbundet fortfarande existerar i dag. Under den tid, sedan 2004, som jag själv varit verkställande direktör för förbundet kan jag med glädje konstatera att den person som varit ordförande för förbundet alltid har anammat detta tänkesätt. Ingen av ordförandena har tagit sin uppgift med avsikten att det egna företags fördelar är den enda orsaken till att driva olika ärenden.

Man kan inte tillräckligt understryka den ”självcentrerade värld” som vi i dag lever i och där drivandet av egna intressen ofta är utgångspunkten till allt. Det är klart att var och en också alltid tänker på sina egna fördelar. Men det väsentliga är att personerna i ledande ställning i förbundet då de driver sina egna intressen, kan beakta även konkurrenternas intressen och situation och vid behov även pruta på sina egna intressen. Så är det i synnerhet i samband med olika arbetsmarknadsfrågor, men också i samband med övriga normala och allmänna intressebevakningsfrågor som gäller branschen.

Däremot passar det inte att tillämpa den tankemodellen på konkurrensrätten. EU:s (och Finlands) konkurrensrätt är uppbyggd på en princip enligt vilken endast ”effektiva företag” är önskvärda. ”Ineffektiva företag”



ska ingen stöda, eftersom avsikten med konkurrensrätten inte är att förbättra konkurrenskraften hos dessa företag.

Denna avsikt leder i allt större grad till oligopol, dvs, att företagsverksamheten endast koncentreras i händerna på några få stora företag*. Samtidigt förverkligas Karl Marx synsätt om att ”*storkapitalisten driver alltid bort småkapitalisten*”. Om en förening strävar efter att i konkurrensrättsliga frågor genomföra en uppgift som anges i föreningens stadgar och verka jämlikt för intressen hos företag i alla storleksklasser, kan följden bli påföljdsavgifter utfärdade av konkurrensmyndigheten. Detta är viktigt att förstå i föreningssammanhang, trots att det är de små medlemsföretagen som dessvärre lider mest av det.

På sidorna 26–27 i den här tidningen finns även artikeln ”Miten leipomoala on pärjänyt taloudellisten tunnuslukujen valossa”. Artikeln baserar sig på en företags- och branschrapport om bageribranschen som gäller över 200 bageriföretags ekonomiska indikatorer. Bageriförbundet har beställt rapporten av Merikon Oy.

Enligt artikeln (se tabell 2 på s. 26) är arbetskraftskostnadernas andel av företagens omsättning i företag med en omsättning som understiger 3 miljoner euro i snitt över 40 procent. Inom hela bageribranschen med beaktande av företag i alla storleksklasser är arbetskraftskostnadernas andel av företagens omsättning en bra bit över 30 procent (se tabell 1). Det är viktigt att observera att det i dessa arbetskraftskostnader inte ingår

de externa tjänster som företagen köper, till exempel inhyrd arbetskraft, bokförings- och transporttjänster.

Trots de verkligt höga arbetskraftskostnaderna inom bageribranschen är löneförhöjningarna inom branschen ändå våren 2020 bundna till medeltalet av löneförhöjningar inom tre industribranscher som står utanför livsmedelsbranschen. Inom nämnda branscher är arbetskraftskostnadernas andel av företagens omsättning under tio procent. Även om nämnda branscher är mycket olika, jämförda med bageribranschen, grundar sig ändå bageribranschen löneförhöjningar av någon anledning på löneförhöjningsgrunderna inom dessa branscher. Till råga på allt avtalar parterna vid kollektivavtalsförhandlingarna för dessa tre branscher, även efter förhandlingar som innefattade strejker, om olika nya möjligheter till flexibilitet som är lämpliga för nämnda branscher och som ingår i kollektivavtalet. Bageri- och konditoribranschen företag som följer världens striktaste kollektivavtal är tvungna att helt snällt betala för de löneförhöjningar som nämnda branscher avtalat om, men företagen ska även i fortsättningen följa ett lika strikt kollektivavtal som tidigare.

Under detta årtusende har man inom livsmedelsbranschen ”lovat” så många gånger, om senast 2016, att ”med goda förhandlingsförhållanden ikraft” får man under avtalsperioden mellan parterna framförhandlat ”*arbetstidsmodeller som motsvarar de behov som finns i praktiken och som livsmedelsindustrins förändrade arbetsmiljö förutsätter och som kan inkluderas som en del av kollektivavtalet under avtalsperioden*”. Men något verkligt har de facto aldrig skett. Denna teater har ofta fått mig att tänka på Förenata Staternas forna president Abraham Lincolns konstaterande ”*Man kan lura hela folket en del av tiden och en del av folket hela tiden, men man kan inte lura hela folket hela tiden*”. Eller är det trots allt en fråga om vem som slutligen lurar vem?

Mika Väyrynen

*Jag har tidigare skrivit närmare om detta ämne i ledaren i tidningen Leipuri 5/2016 ”Elämän teatteria keskittyvän yritystoiminnan puolesta”.